

Скандинавська міфологія

КУПИТИ

Майстер пера Ніл Ґейман представляє дивовижний переказ величних скандинавських міфів. Автор вже давно черпає натхнення для створення власних фантастичних світів у стародавній міфології. Тепер він звернувся до джерела і презентує майстерну обробку величних історій півночі.

Бог-отець Одін, Тор і Локі, богині, велетні та карлики, чари та зрада — все це творить багатий, яскравий, кривавий і разом з тим життєствердний світ величних скандинавських міфів.

Ці блискучі історії є наріжними каменями нашої творчої культури, — від фентезі до франшиз про супергероїв. У своєму неперевершеному стилі автор бестселерів і лауреат багатьох нагород Ніл Ґейман оживляє стародавні світи зі стихійною силою, дотепністю та безпосередністю.

"Скандинавська міфологія", що стала гучним бестселером під час першої публікації, тепер відроджується з приголомшливими ілюстраціями Леві Пінфолда

Зміст

ВСТУП

ДІЙОВІ ОСОБИ

ДО ПОЧАТКУ І ПІСЛЯ

ПІДРАСІЛЛЬ І ДЕВ'ЯТЬ СВІТІВ

МІМІРОВА ГОЛОВА ТА ОДІНОВЕ ОКО

СКАРБИ БОГІВ

БУДІВЕЛЬНИХ СПРАВ МАЙСТЕР

ДІТИ ЛОКІ

НЕЗВИЧНЕ ВЕСІЛЛЯ ФРЕЙІ

МЕД ПОЕТІВ

ПОДОРОЖ ТОРА ДО КРАЇНИ ВЕЛЕТНІВ

ЯБЛУКА БЕЗСМЕРТЯ

ІСТОРІЯ ПРО ГЕРД І ФРЕЙРА

ЯК ХИМІР І ТОР ХОДИЛИ НА РИБОЛОВЛЮ

СМЕРТЬ БАЛЬДРА

ОСТАННІ ДНІ ЛОКІ

РАГНАРЬОК: НЕВІДВОРОТНА ДОЛЯ БОГІВ

Глосарій

Нотатки

ВСТУП

Визначитися з улюбленою серією міфів так само важко, як і з улюбленою кухнею В (одного разу забагнеться тайської їжі, іншого — суші, а часом буває понад усе хочеться простих домашніх страв, на яких виріс). Але якби довелося обирати якісь одні, то це були б міфи Скандинавії.

З Асгардом і його жителями я вперше познайомився ще хлопчиком — мені було років сім. Я читав про пригоди могутнього Тора в обробці американського художника коміксів Джека Кірбі, де авторами історій виступали сам Кірбі та Стен Лі, а діалоги писав брат Стена Ларрі Лібер. Тора Кірбі зображував як сильного красеня, Асгард - як височенне фантастичне місто з величними і небезпечними спорудами, Один у нього був мудрим і благородним правителем, а Локі — злобним сардонічним створінням у рогатому шоломі. Мені полюбився Кірбів білявий Тор із нищівним молотом, тож я хотів дізнатися про нього більше.

Я позичив примірник «Міфів Скандинавії» Роджера Лансліна Гріна, який читав і перечитував із задоволенням і здивуванням: Асгард у цій книзі перетворився з Кірбового міста майбутнього на залу вікінгів і купу будівель, розкиданих по крижаній пустелі; Один, бог-отець, із лагідного, мудрого і запального став всезнаючим, незбагненим і небезпечним; Тор із його нищівним молотом залишився таким само сильним, як у коміксах, проте виявився, м'яко кажучи, не найкмітливішим із богів; ну, а Локі більше не був лихим, хоча й до сил добра він точно не належав. Тут все було складно.

Крім того, я дізнався, що у скандинавських богів був свій судний день: Рагнарьок — день смерті богів і кінця світу. Цього дня боги мали зійтися в битві з крижаними велетнями і загинути.

Чи був уже Рагнарьок? Чи він іще тільки має настати? Я не знав цього тоді й не знаю тепер.

Саме те, що світові та історії мав настати кінець, те, як саме це мало статись, і те, що світ мав переродитись, робило богів і крижаних гігантів, як і всіх інших персонажів, трагічними героями та трагічними лиходіями.

Завдяки Рагнарьку скандинавський світ став для мене живим, напрочуд сучасним і актуальним, в той час як інші, більш детально описані системи вірувань здавалися чимось старим і давно минулим.

Скандинавські міфи — це міфи з холодної місцини, де взимку довгі-довгі ночі, а влітку — безкінечні дні. Це міфи народу, який не до кінця вірив своїм богам та й не надто любив їх, хоча поважав і боявся. Наскільки нам відомо, боги Асгарда з'явилися в Німеччині, поширились на Скандинавію, а потім дійшли й до інших частин світу, в яких домінували вікінги, — на Оркнейські острови, в Шотландію, Ірландію та на північ Англії, — де загарбники залишили по собі місця, названі на честь Тора чи Одіна.

В англійській мові імена богів залишилися у назві днів тижня. Ви можете зустріти Тюра Однорукого (Одінового сина), Одіна, Тора та Фрігт, верховну богиню, у таких днях, як Tuesday, Wednesday, Thursday і Friday*.

У історіях про війну та перемир'я між ванами й асами можна знайти сліди більш давніх міфів і релігій. Вани зображуються як боги природи, брати та сестри, менш войовничі, проте, мабуть, не менш небезпечні, ніж аси.

Одна з цілком ймовірних гіпотез стверджує, що колись існували два племені — одне поклонялося вanam, а друге — асам. Прихильники асів загарбали землі шанувальників ванів, проте згодом обидва племені пішли на компроміси та поступки. Деякі вани, як-от сестра і брат Фрейя та Фрер, оселились в Асгарді разом з асами. Історія, релігія та міфи переплелися між собою, тож ми гадаємо, вигадуємо та здогадуємось, мов детективи, які відтворюють подробиці давно забутого злочину. Ми стільки всього не знаємо, стільки історій скандинавів не збереглося! Лише низка міфів дійшла до нас у формі казок і переказів, у віршах та прозі. Їх записували, коли християнство вже витіснило культ скандинавських богів, і деякі з історій дожили до нашого часу лише тому, що люди боялись, аби окремі кеннінги — вислови, що їх поети вживали, описуючи певні події у міфах, — не втратили свого значення. Так, наприклад, говорячи про золото, вони називали його «сльозами Фрейї». У деяких творах скандинавських богів називають людьми, королями або героями давнини — це своєрідна

адаптація історій під християнський світ. Іноді в оповіданнях чи віршах зустрічається згадка або натяк на інші історії, про які ми, на жаль, не знаємо.

Але набагато гірше було б, якби з усіх історій про богів і напівбогів Греції та Риму до нас дійшли лише перекази про подвиги Тесея й Геракла.

Ми і так втратили чимало.

У скандинавів багато богинь. Нам відомі їхні імена, деякі риси характеру та здібності, але історії та міфи про них, а також пов'язані з ним ритуали до нас не дійшли.

Я б радо переказав історії про Ейр, богиню-цілительку, Лофн, розрадницю і богиню шлюбів, або Сйофн, богиню кохання. Не кажучи вже про Вьор, богиню мудрості.

Я можу вигадати їхні історії — але не переповісти. Вони загубились і забулись.

Я намагався переказати ці міфи й історії максимально точно і водночас цікаво.

Іноді деталі тих чи інших історій можуть суперечити одна одній. Проте я сподіваюсь, що вони передають картину тогочасного світу. Переказуючи ці історії, я спробував подумки перенестися в далеке минуле, на землі, де їх розказували вперше довгої зимової ночі при світлі полярного сяйва чи ще довшого літнього дня, — слухачам, яким кортіло дізнатись, що там іще вигдавав Тор, коли з'являється веселка, як правильно жити і звідки беруться погані вірші.

Я був вражений, коли дописав історії і прочитав їх одну за одною: вони нагадували мандрівку від льоду й вогню, з яких починається Всесвіт, до вогню й льоду, з якими настає кінець світу. Дорогою ми зустрічаємо персонажів, яких добре знаємо, — таких як Локі, Тор і Одін, а також тих, кого хочемо знати краще (мій улюблений — Ангрбода, велетка і дружина Локі, яка народила йому дітей-чудовиськ і з'являється у вигляді привида після вбивства Бальдра).

Я не дозволив собі перечитувати історії моїх улюблених оповідачів скандинавських міфів, таких як Роджер Ланслін Грін і Кевін Крослі-Холланд.

Рекомендована література

Лихий король

Онiксова буря. Емпіреї.
Книга 3

Перейти до категорії
Міфи та легенди

КУПИТИ